
LLUÍS COLUMBA BATLLE

**APOTEGMES DE LES
"VITAS PATRUM"
CATALANES**

CAP A L'EDICIÓ CRÍTICA D'UNA VERSIÓ ARCAICA

Un manuscrit londinenc, el còdex London, *Brit. Mus. Addit.* 16433, conté, a més d'una versió catalana incompleta de l'obra d'Ermengaud Matfré, *Lo breviari d'amor*, de la fi del s. XIII, i alguns fragments espirituals no identificats, una breu selecció de 29 apotegmes de les *Verba seniorum*. Es tracta sols d'un extret entre III, 10 i IV, 34 d'aquests llibrets o capítols de la versió llatina de Pelagi Diaca (de cap a 540), conegut més tard com a papa Pelagi VI (556/61).

Tot i que el text és tan curt, resulta extremament interessant, donada la relativa antiguitat del ms. (mitjan s. XIV) i els arcaïsmes de la versió. El dos fets plegats fan que la datació d'una col·lecció molt més extensa i més tardana (de cap al 1400 en xifres rodones), continguda en el còdex Montserrat, *Bibl. Monest.* 810: A, pugui recular-se uns 30 anys pel que fa a l'original —fonamentalment comú— de la versió que contenen en espais i quantitats molts diversos ambdós manuscrits.

Això fa, per tant, que ens trobem amb una versió de sentències d'ascetes del desert i altres materials monàstic-hagiogràfics, que degué remuntar primitivament, en un original fins ara no trobat, al primer terç o àdhuc al primer quart del segle catorzè. El còdex londinenc, a més, tot i la brevetat extremada del seu text, ens ha conservat almenys una sentència que manca en la col·lecció de Montserrat, i ens permet d'albirar que l'original de tots dos còdex era més extens que els texts servats fragmentàriament en els dos i algun altre manuscrit, al mateix temps que ens fa possible ací i allà de millorar-ne el text i acostar-lo al de l'original comú de la versió, més arcaica i força més extensa.

En la meua transcripció les esmenes seran en *cursiva*, interpretacions dubtoses *m* - *n*, *e* - *et* (entre parèntesis), supressions hipotètiques [entre claudàtors] i afegitons necessaris o probables (*entre parèntesis en cursiva*). Després de puntuació, com també els noms propis, topònims, etc., escriuré en Majúscula, encara que no ho hagués fet el copista del manuscrit.

LES FORMES GRÀFIQUES

Algunes *a-e* (àtones) són usades promíscuament, potser amb un lleuger predomini de la *e* a la fi d'un mot, p. ex.:

	<i>an</i> = en, ànimas, archabisba, armitatge, astudi, axir, plaura, rapreniment, raquerir, raprendre, retra, raspondre, raspòs, <i>sa</i> (= se), sapulcra, tamor, taror (= terror), trabaylar, Agypta, Alaxandria, vaer (= veer), etc.
	Alcune, ancane, are, betayle, care, cugule, demenar, éle, equí, fenbre, gequir, increpe, merit (marit), metex, obre, pes(s)ave, plorave, plore, vide, Pembo (Pambo), Pestor (Pastor), etc., i particularment carnels (influx gàl·lic, error?); Selué per Selvà, "Silvanus" L.
<i>a</i> per <i>o</i>	pravoca ("provocat" L) III, 17; <i>car</i> comunam. escrit per <i>cor</i> .
<i>e</i> per <i>o(u)</i>	volentat; monge ("monjo").
<i>o</i> per <i>e</i>	<i>vou</i> .
<i>e</i> per <i>i</i>	ra-, re-promeció; Selvà "Silvanus" L; lagremejar, làgremes; <i>ne</i> , <i>e. e.</i>
<i>i</i> per <i>e</i>	delic(h)tació, lig de (<i>lege</i>).
<i>i</i> per <i>u</i>	moniment(t).
<i>u</i> per <i>o</i>	<i>cuberture</i> , <i>cunsuma</i> , <i>mugut</i> , <i>sulitut</i> , <i>un</i> ("on"), etc.
<i>a - o</i> per <i>ua</i>	<i>guardar</i> [<i>wardon</i>] <i>gar-</i> , <i>gor-dar</i> ; després de [k] <i>cal(s)</i> , <i>can</i> "qual(s), quan".
<i>i</i> per <i>j</i>	al començ del mot; com semblantment <i>V</i> , <i>v</i> per <i>U</i> , <i>u</i> .
<i>y</i> per <i>i, j</i> ;	davant <i>l</i> és pas devers la <i>ll</i> , p. ex. <i>eyl(e)</i> "ell(e)", però darrera (o davant) <i>n</i> "ny", "yn" és la mediopalatal nasal sonora.
<i>h</i>	manca sovint a començament de mot, <i>aver</i> per "haver" en quasi totes les formes, p. ex.: <i>à</i> , <i>às</i> , <i>àn</i> , <i>àdhuc</i> <i>o</i> per <i>ho</i> . Després de <i>c</i> [k], particularm. en <i>Christ</i> o a la fi de mot expressa la [k].
<i>c</i>	és sovint usat per <i>s(ss)</i> , p. ex.: <i>ci</i> , <i>cia</i> , mices, Atanaci per <i>si</i> , <i>sia</i> , <i>misses</i> ; Atanasi. L'africada (sonora) o sorda a la fi de mot és expressada sovint per <i>z</i> , p. ex.: <i>Lavatz</i> , <i>moltz</i> , <i>trancatz</i> .
<i>d</i>	desapareix algun cop entre dues consonants: <i>tenres</i> "tendres".
<i>g</i>	serva tres valors –malgrat algun <i>gua...</i> - [g] velar oclusiva sonora davant, <i>a</i> , <i>o</i> , <i>u</i> ; prepalatal fricativa (africada) sonora p. ex.: <i>juare</i> , <i>geure</i> , i <i>fetge</i> , <i>metge</i> . En la flexió verbal no ha arribat sovint a la forma actual i serva

- sovint la *x* llatina, p. ex.: *dixés, dixeren, dixem*.
- l* és servada molt sovint, si més no formalment, en lloc de la mediopala-
tal lateral sonora, que s'expressa sovint per *yl*, p. ex.: *aq(u)el, camel,*
cavelaries, fil(s), làgremes, lavar, linatge, loar, lum, él(e), i abeyles,
betay/a, meykor, tayl, uyls, veyl.
- m* és escrita no rara vegada *n* davant *b, p*: *fenbre, ramenbre, temporal, camp*
i camp, Panbo.
- n* final mantinguda, p. ex.: *bon, pan, raon, vin, (h)òmens.*
- p* en situació inversa, després de vocal, desapareix, p. ex.: *comta(r), o*
eventualm. tems, o és escrita ja de molt antic—*b*, p. ex.: *obs "opus" L.*
q amb signe medieval llatí d'abreviació: *q* sembla representar encara,
malgrat la data relativament tardana, tenint en compte que tradueix del
llatí (*L*), *qe* més aviat que no *q(u)e*. Sols en el cas de *q* amb *i* representaria
q(u)i. Que valgui això dit ací per tota la transcripció següent. Inversa-
ment un *ca* deu valer per *qu(a) = q(ue)*.
- r* (sola, sonora), és usada no massa rarament per *rr*, p. ex.: *carere, moria,*
taror ("terror"), tera.
- s* (fricativa sorda) és escrita *c* (vegeu-la), com *s* i *ss*, p. ex.: *son, sos, so (=*
ço), (ce)sació; per (s)sert, obervansa, etc.; ssegar, ssegada, ssenyor;
sapulcre, sulitud, sols; esstreta, aspre.
Per excepció equival a [z], entre dues vocals, p. ex.: *cosa, ocasió,*
posave, i naturalment *z*, p. ex.: *dezig[s], dezija, profitoza.* Les paraules
acabades en *-rs* perden a vegades la *r*, p. ex.: *seglàs.*
- t* final, algunes vegades en gerundis, manca, p. ex.: *astan ("estant")*
ploran, tancan. L'abreviatura medieval que representa normalment *et*,
l'he transcrita *e(t)*, perquè no sempre es deu expressar en la grafia del
ms. *et*, ans sols *e*, la qual apareix sola només rarament.
- u* usada com a vocal (neguna, *fum, lurs, mugut*) i semivocal en els
diftongs *au, eu* (paraula, *deu*) fins a consonant labiodental fricativa
sonora; *v* en forma de *u*: *volen, veyl, etc.* Com a semiconsonant en el
diftong creixent *ua* ha desaparegut pràcticament: és el cas de *cal(s),*
can. És escrita *V* al començament d'alguns paràgrafs, p. ex.: *Vn = Un.*
- v* desapareix entre vocals; és el cas de *paor, aspaordiment.*
- x* sense *i* apareix sovint: *an-exí, en-axí, axir* i formes derivades de *dir*
(*dixeren*); *convertexen.* En un cas almenys *de/pux* apareix per *depuys o*
depuyx.
- La *y* i els seus valors ha estat esmentada a la fi de les vocals. Mancaria
encara esmentar les consonants dobles, p. ex.: *ff* (vegeu *s*) *ffeye, ffretu-*
re (*feya, fehia; freytura*). Sobre els valors diversos de certs signes grà-
fics hom ha procurat parlar-ne al lloc oportú.

EDICIÓ

fol. CXIII (106):

III, 10 § L'abat Pastor .i. vegade pesava en Agypta, e.vae .i^a. fenbre sobre .i. moniment, q(u)i plorava amargosament. E.dix l'abat q(u)e (si) li·venien totes les coses delitables de quest món, no.geq(u)iria aq(u)est plor ne·l mud(e)ria. Tot an·exí lo mon/ge deu aver plor an cí·matex tostems.

III, 10 1 Pastor] Pector ms.; 2 q(u)e] o qe

11 § Altre vegada pessava (ab) l'abat Nup en les partides de Luci, e(t) co(n) vengués prop dels moniments, vaeren .i^a. fenbre, q(u)i·s faria ab·les mans e(t) plorave amargosament; los cals sa aturaren e gordaren a/q(u)ela. E(t) co(n) .i. poch anasen anant, en/contraren .i. hom e·demanaren e(t) dixeren: què·à aq(u)esta fenbre, (u) = q(u)e·axí plore amargosament? E aq(u)el dix: per so co(n) és mort son merit e(t) son fil, e son frare. E·raspòs l'abat Pastor e dix al·abat Nup: jo dich a·tu que ci l'om tota la volentat de la sua carn no mortificarà e(t) poseyrà e(t) aurà aq(u)est plor, q(u)e·ha aq(u)esta fenbre no·pot éser (fet) monge, car tota la·vide / del monge / e(t) la pensa és en plor.

11 1 Nup] Nut ms. cf. 7, "Anub" L; Luci] "Diolcus" L, doncs (Diol)ci; 4 anant] = enant "endavant"; 6 merit] e per a àtones sovint; 7 Pastor] Pector ms.; ci] rar per si; 9 éser (fet)] "fieri" L; /del monge/ sobre la ratlla.

13 § Vn frare demanà aquel metex abat Pastor (f. 107) e·dix: què feré? E·aquel dix: co(n) Abram vench an t(e)ra de promeció, co(m)/prà .i. moniment ací. E·per sapulcra raabé t(e)ra en araçat. E·lo frare dix a·él: e(t) què és sapulcra? E·l'abat dix a·él: loc de plorar e(t) de jamegar.

13 2 an] = en, "in" L; de promeció] "repromissionis" L; 3 t(e)ra.. araçat] més aviat que no t(er)ra en araçat.

14 § Atanaci, archabis/ba/, pregà l'abat Pambo q(u)e avelàs del armitatge. E(t) can vangués en Alaxandria, [e] vaé aq(u)í .i^a. fenbre ben [h]arahada e prèssa a-plorar. E-co(n) fos raq(u)est per-aq(u)els q(u)í a/q(u)í-eren: per q(u)è plorave, raspòs: .ii. coses m'àn mugut a-plorar, la .i^a. [de] la pèrdua de q(u)ela, l'altra, cor-yo no-é tant gran astudi de plaurà a Déu, co(n) éie ha als hòmens q(u)e-ls plàcia.

14 servat sols per aquest ms.; 1 *Atanaci*] "Athanasius" L; *archabis/ba*] amb *ba* sobre ratlla; *Pambo*] *Pembo* ms.; *avelàs*] "descenderet" L; 2 *can*] = quan, "cum"; 2-3 *ben [h]arahada*] pel "theatricam" L; 4 *què*] amb *q* poc clara; *plorave*] amb rasura següent; *raspòs*] = *respòs*, *ra* almenys sobre rasura; [*de*] literalm. del L; 5 *de q(u)ela*] o potser *d'elq(u)ela*, "illius" L' *cor*] *con* ms., "quia" L.

15 § L'abat Selvà, co(n) fos pres en-esperit e-vaés que moltz de àbit de monge anavèn a turmentz, e(t) q(u)e moltz dels òmens seglars anaven al Regne de Déu, plorave e no volia aixir d'e/quí avant de-la sua cetlla. Mas ci-per nagune nececitat ere forsat da axir, cobria la sua-care ab sa cugule e(t) deya: E(t)-a-què hobs é[t] a-ve(e)r a/q(u)esta lum tenporal, en la cal no-és neguna cosa profitoza a-la ànima? [de plorar].

15 1-2 versió lliure i breu; *Selvà*] *selue* ms.; *anavèn*] e a penes intuïble; 3 *cetlla*] l'arc. *cetla*; 5 *hobs*] *ops*; 6 *cal*] *qual*; [*de...*] al marge = sinó *plorar*.

16 § Dix santa Sinclètica de santa memòria: Trebayl e-betayle és gran cosa en la primer(i)a a-aq(u)els q(u)i-s convertexen a Déu, mas de/pux serà goyg[s], q(u)i no-s porie[n] comtar. Car anexí co(n) [an-]eq(u)els q(u)i volen accendre lo foch, primerament (*f. 108*) són agre/u/yatz e-t/r/abeylatz per lo fum, e(t) per-lo hagregement del fum giten làgremes, e-depuys àn so q(u)e volen, car lo foch ançenen car escrit és q(u)e "Deus és nostra foch, qui-crema e(t) q(u)i cunsuma", (*tot així nos covén a-fer, que lo foch de Déu ab làgremes e(t) ab trabals en nós mateys encenam*).

16 2 *en la primer(i)a*] o pl. segons algun antic ms. L; *del/pux*] "postea" L; 3 *goyg...* *comtar*] "inenarrabile gaudium" L; *anexí*] *enaxí*; *eq(u)els q(u)i*] "qui" L; *són*] a fi del 107 i marge del *f. 108*; 4-5 *agrel/u/yatz e-t/r/abeylatz*] *u* i *r* sobre ratlla; 6-7 "Deus... *cunsuma*": Dt. 4, 24; 7-8 *tot ... encenam*] segons A. i L: "ita oportet et nos divinum ignem cum lacrymis atque laboribus in nobis ipsis accendere". millor potser: *tot en-axí...*

17 § Dix l'abat Yparici: de·dia e·de nit trabayla lo monge, vetlan en oracions e(t)·astan ferm; mas co(m)pu(n)y lo ceu cor, fa axir làgremes e·pravoca e(t)·fa venir la misericòrdia de Déu.

2 co(m)pu(n)y] pel "pungens" L; 3 e(t)·fa venir] doblament del "provocat".

18 § Als/cuns frares sa ajustaren al·a/bat Faliu, e aviye·y als/cuns seglàs, e(t) pregaven haq(u)el[s] q(u)e·digués al/cune paraula a·éls; e·lo veyl q(u)elave. E(t) co(n) aq(u)els l'a/gueren molt pregat, dix a·éls: Paraule voletz oyr? Los cals resposeren: (f. 108^r) Hoc, pare. Doncs –raspòs lo veyl– are no·és paraula; car co(n) [a]l(o)s frares demenaven als veyls aq(u)eles coses q(u)e éls deyen (e·les facien), Nostra Senyor donava a·éls an cal·guisa parlacen. Mas are co(n) demanen per set no·fan per·obre aq(u)eles coses q(u)e·ogen, et Deus à·tolta la gràcia del ceny(...) e(t) no troben q(u)è·parlar, car no·és q(u)i·o co(m)plesca per obre. E(t) co(n) asò oyiren los frares gemegaren e(t) dixeren: Pare, prega per nós.

18 I sa ajustaren] per "Applicuerunt" L; als/cuns] "aliquos" L; 2 haq(u)el] "eum" L; 4 Los cals] = Los quals, "Qui" L; Hoc] "Etiam" L; 5 l(o)s] als ms., ocasionat potser pel als següent; 6 (e les facien) o (e les fayen) (fahien) "et faciebant fratres quae" L (cf.: 19.2); 7 an cal·guisa parlacen] an ... p(ens)acen ms. esmenat, "quomodo loquerentur" L; 8 del ceny (als veyls) manca "gratiam (a senibus)" L; car ... per obre] "quoniam qui operatur non est" L.

19 § Co(m)taven de l'abat Or e(t)·de l'abat Teodor q(u)e·posaren sobre éls pels de cabres, [per tal ca faecen teules]. E·dix la .i. al·altra: Ci·apelara a·nós Deus are, (què) ferem [ho] per sert? E(t) ploran jaq(u)iren lo loc e(t) les teules e(t) axí tornaren·ce'n en lurs celles.

19 Co(m)taven] o Comptaven, "Narraverunt" L; 2 pels de cabres] "caprinan pellem" L; [per tal ... teules] afegitó al L; 3-4 lo loc ... teules] pel "locum ex lateribus" L.

(f. 109) 22 § Vn frare demanà a .i. veyl e(t) dix: D'on ven asò, abat, que [a]l(o) meu cor és axí dur e(t) no tem Déu? E·lo veyl dix a·aq(u)el: Yo·m cuyt q(u)e ci l'om ten en son cor incipació e·rapreniment, q(u)e posayrà tamor. E(t) lo frare dix a él: què·és incapació? E·dix lo veyl: q(u)e om en tota cosa increpe

e(t) raprene la sua ànima e(t) q(u)e digua a-la sua ànima: Membre't què-a-fer cové, q(u)e veuràs la-care de Jesu/Christ. E dir-e aq(u)estes coses: ca yo vuy ab-l'om? Car pens-ma q(u)e ci-alcun en-eq(u)estes coses esterà, vendrà a-él la tamor de Déu.

22 1 *demanà*] segueix *ala* expuntuat; 2 *l(o)] al(= an lo?)* ms.; 3 *incipació*] cf. 4 *incrapació* i 5 *inrepe; digua*] = *diga*, "diciendo" L; 6 *Membre't* pel "Menor esto" L; *veuràs la-care*] per *vendràs* danant *la cara* (?) del ms. A (?); 7 *ca*] per *què; a-él*] segons lliçó d'antics mss. L.

22 Dix an/care lo veyl [q(u)e]: ci-ere cosa (*possible*) q(u)e co(n) après serem rasucitatz e Deus vendr[i]à per jutjar, q(u)e per paor les ànimes axisen del cors, tot lo món moria per-la taror e(t) per l'as/paordiment. E cal cosa és veure los cels trancatz, e Deus qui serà vist ab hira e(t) ab-indignació, e les cavellaries sens comta dels àngels; e ansem tot lo linatge dels hòmens? Doncs per so devem axí viure (*com qui*) e(t) de totes coses q(u)e aurem pensades sabem q(u)e aurem a-retra raon a-Déu.

21 després del 22 en els mss.; 1 *ci*] = *si* (*c* per *s* sovint); 2 *vendrà*] amb *i* sobre ratlla *afegida*; iutjar ms.; 3 *motia*] = *mortia*; *taror*] = *terròr* 3/4 l'as/paordiment] amb *o* afegida sobre ratlla. *cal*] = *qual*; 5 *comta*] = *compte*; 6 *Doncs*] *c* esmena de *t* (?); *com qui*] "utpote qui" L; 7 *raon*] "rationem" L.

26 § Vn frare demanà a .i. veyl e(t) dix: Q(u)è faré? E-lo veyl dix a-q(u)el" Tostems devem plorar. Car asdevench-ce .i. veguada q(u)e .i. veyl sa-moria, e après de moltes ores tornà an-ci-matex. e demanam a-él e dixem: Abat, q(u)è às vist? E, ploran, (*f. 110*) comtà a-nós: Yo-é oÿde .i.⁸. vou en · eq(u)el loc, plorosa sens (ce)sació de q(u)els q(u)i *criden*: Gran dol és a-mi, gran dol és a-mi. Tot-a/n-axí o-devem nós tostems dir [mentra som vius].

26 1 *a-q(u)el*] o (*a*) *aq(u)el*, "ei" L; 2 *esdevench-se ... vegada*] en grafia d'altres mss.; 3 *ores*] amb *r* esmenada o sobre una altra lletra; *a-él*] amb separació (?) entre *a* i *e*; 4 *vou*] *o* esmena; 5 *de q(u)els*] o *d'elq(u)els*; *criden*] *q(u)iden* ms.; 6 [...] afegit a L.

27 § Demanà .i. frare a .i. veyl: Co(n) dezija la mia ànima aver [tostems] làgremes, axí co(n) oyg los veyls lagremejar, e no vénen les làgremes a-la mia ànima, e és tribulade? E-lo veyl dix a él: Los fils de Israel après de ...x]. anys en/taren en-la t(e)ra de rapromació. Las làgremes per ssert són t(e)ra de raprome-

ció, a-les cals ci potz hatènyer ja no (ta(m)bràs betayla. Car (f. 110^v) an·axí vol Deus q(ue)-l'ànima cia turmentade, que·sostems dezig[s] d'entrar en·e/q(u)ela t(e)ra.

27 1 a ... veyl] "quendam senem" L; [tostems] afegitó segons el L i altres mss. catalans; 3 a·la ... tribulade] per e és tribulada la mia ànima també segons el L; 4 per sert] "igitur" L; 5 "sicut terra repromissionis" L; a·les ... hatènyer] "ad quas si perveneris" L; betayla] per "bellum" L; 6 anaxí] = en·axí, "ita" L; cia turmentade] "affligi" L; tostems] "semper" L; 6-7 dezig] "desideret" L.

IV 8 § Vna vegade anave per son camí l'abat Agató ab sos dexebles, e·la·i. dels dexebles trobà .i. fexelet (*sotil*) de ciurons tenres. E dix al·labat: Pare, manes q(u)e-l prene? E lo veyl gardà lo dexeble, e(t) mareveylant dix: E tu às-lo posat ací? E·lo dexeble respòs e(t) dix: no. (E) dix l'abat: Doncs co(n) te'n vols portar so q(u)e no·y às posat?

IV 8 2 trobà] manca "in via" L (*en la carrera* o *via*) que dóna força a la narració; *sotil*] "parvum" L; *ciurons*] fóra segons el "cicercula" L *ciuronets*; 2 *tenres*] pel "viridis" L; *gardà*] arc. "intendit" L; 4 E] amb valor dubitatiu o antitètic; (E) amb el L.

13 § Comtave(n) de l'abat Diòsco-de-Nescàcia que [...] al seu pan ere d'ordi e(t) de farina de lantiès e(t) per cascun any posave a·ci lig e establiment de cascuna observansa: (*so és*), ho no testar alcuna cosa cuyta (f. III) o no menjar fruy/ta, o cols. (...) E asò per toz a(n)ys ffeye.

13 1 [...] .i. *vegade* anul·lat, ratllat; *al*] = 10; 2 *lantiès*] amb fi esmenada i dubtosa; *a·ci*] *a si*; 3 (*so és*) manca la versió de: "aut non occurrere alicui, aut non (col)loqui"; 4 (...) manca la versió de: "et in omni opere suo ita faciebat" L.

14 § Dix l'abat Evagri q(u)e .i. veyl avia dit: Per so tolc de mi les dela(c)ta(c)ions carnels q(u)e an/care [de] les o/casions [d]e la avinentee tayl e(t) tolgua de la ire. Car·sé per·sert ca (*éla*) é[t] a[n] pagnar e(t) a·beteylar contre mi per·les delichtacions, e(t) a·torbar la mia pensa, e(t) l'enteniment foregitar.

14 2 *an/care*] *care* conjecturable; *avinentee*] pel pl. -*ess* (?); 3 *ire*] "iracundia" L; *ca*] = *q(u)e*; *é[t]* "he"; *pagnar... beteylar*] "pugnare" L.

16 § Deyen de l'abat Eladi q(u)e-avia astat per .xx. anys an .i. loch q(u)i à-nom (C)eli[l]ias, e no avia lavatz los uyls amunt, q(u)e agué vist lo taginat o cuberture de-la as/gleya.

16 1 q(u)e] q(u)i ms., "quia" L; 1-2 an ... elilias] ms.; "in cella" L.

18 § Dix l'abat Teodor: Ffreyture de pa fa an/languir lo cors del monge.

18^b Deya .i. altre veyl q(u)e veytlar (f. III^v) més fa alanguir lo cors del monge.

18 Ffreyture] = Freytura, "Inopia" L; fer an/languir] = alanguir, "tabefacere" L; 2 veytlar] = vetlar, per "vigilis" L.

20 § Dix (...) l'abat [Moysès]: Co(n) yo anàs .i. vegade per-la carere q(u)i-va a-(S)citi a-vendre la obre de palma, [et] aq(u)el q(u)i menava lo camel mogué'm de noves e(t) yó jaq(u)í la obre q(u)e-portave e ffugi.

20 1 (...) deixa "iterum" sense versió; [Moysès] per Johan de Breu Estatura (o Baix); carere] = cartera, "viam" L; 2 [et] ací probablen. e(t) sobra, o altram. després; 3 moure de noves] moure raons, "commoventem me ad furorem" L.

21 § Dix l'abat Yzach, prevere (de les Cel-les): [Yo-sé] Jo sé .i. ffrare, q(u)i ssegave en .i. camp e volch menjar .i^a. aspiga de fforment. E dix al ssenyor de-la ssegade: Vols q(u)e menuch .i^a. aspiga de-forment? E aq(u)el merevey-là's, e-dix: E a-mi o-demanes, pare? Teu és lo camp! Car aq(u)el ffrare cre /de/ esstr[r]eta e(t) aspre consiència.

21 1 de les Cel-les] segons A i L "Cellarum"; [Yo sé] bis pel "Scio" L; 1-4 ffrare] consonants inic. dobles per les simples; "spicam (tritici)" L., espiga de forment A. frare, "frater, fratrem" L; 4 camp] = camp (cf. 2 i pàssim); /de/ super lín.

24 § Comptava l'abat Q(u)ecià de .i. (a)bat Joha(n), que avia astat ab l'a/bat [P]Eci an la altee del hermitatge per .xl. anys (abitant), e(t) car aq(u)el

havia molt qeritat (*envers él*), e per aq(u)esta (*fiansa de*) caritat (f. 112) q(u)e avia d(e)/menà aq(u)el: Per tant de tems às estat axí ramugut, e a-nuyt om molàdia o greuge no-às sostangut, digues a-mi: q(u)è-às aq(u)ebat? E(t) aq(u)el dix: Depuys comencé a-écer solatari, anch lo sol no veé q(u)e-yo menjàs. E(t) l'abat Johan dix: A-mi no-m' à-vist irat.

24 1 *Q(u)ecià*] = *Cas(s)ià; que*] *car* ms. "quia" L; 2 *Eci*] = *Esi*, "Esium" L, "P(a)esium" Cassià cf. PAL·LADI, Hist. Laus. XIV; e *qeritat*] o *q(u)eritat*, "caritat"; (*envers él*) "circa ipsum" L; (*fiansa de*) *caritat*] "charitatis fiduciam" L; 5 *molàdia*] -*adia* al marge per "molestiam"; 6 *q(u)è-às aq(u)ebat*] què has acabat, "quid profecisti" L; 7-8 *anch ... no*] "numquam" L.

27 § L'abat Macari major en Sceti deya (*als frares*): Aprés de les mices de les asgleyes, ffreres, fugitz. E-la .i. dels frares dix a-él: Pare, un podem més anant fugir de la sulitut? (*E aquel*) posava lo seu dit en la-sua boca e(t) deye: Asò-és so q(u)e-yo dich q(u)e deu hom fugir. E axí entrà-ce'n en la sua cella, e tancan la sua boca, seye sols.

27 1 *Sceti*] *sseti* ms., "Scythi" L; (*als frares*) "fratribus" L; 1-2 *mices ... asgleyes*] "missas ecclesiae" L; *un*] = on, "ubi" L; 3 *de-la sulitut*] "a solitudine ista" L; (*E aquel*) és també testificat pel ms. A; 4 *entrà-ce'n*] "intrabat" L, *entra(va)-sse'n* A; 5 *la sua boca*] "ostium" L, "la sua porta"; *sols*] "solus" L.

28 § Dix altra vegade l'a/bat Macari: Ci (f. 112^v) alcun vol rependre ho an/ hçrçepar e-serà mugut a-iracòndia, la pròpia voluntat ho peció co(m)plex; car no deus perdre tu matex e(t) a(u)e altre faces salv.

28 1 *Ci*] = *Si*; 2 *an/ hçrçepar*] hipotètic, amb mitjanes il·legibles de massa pàl·lides; 3 *peció*] = *passió; perdre*] *pendre* ms.; 4 *salu* ms. (*sàul*).

30 § Deye(n) de l'a/bat Pastor q(u)e, dementre q(u)e ere appellat q(u)e menjàs, contra sa-volontat anave-y lagreman, per tal q(u)e no fos desobedient als seus frares e(t) q(u)e no-ls agr(e)ujàs.

30 1 *Deye(n)*] "Dicebant" L; 1-2 *dementre ... menjàs*] "dum vocatus fuisset ad manducandum" L; 2-3 *per ... no*] "ne" L; 3 *q(u)e ... agreujàs*] "(ne) ... et contristaret eos" L.

31 § Dix .i. frare al·a/bat Pastor de .i. monge, q(u)i no bevia vin. E·l·a/bat dix a él: [q(u)ine mereveyla] car lo vin no·s pertany al(s) monges!

31 ¹ Dix .i. frare] variant sg. d'aiguns codd. L; Pastor] Pector ms.; 2 car "Quia" L.

31^c § En/care dix: Ci hom sa ramembre de la paraula qui·és escrita, so·és a·saber: "Per·la tua bocca seràs justificat o·per·la tua bocca seràs condemnat", més hameria q(u)elar [q(u)e parlar].

31^c ¹ Ci] = Si; se ramembre; 2·3 "Per ... condemnat"] cf. Mt. 12, 37; 3 hameria] "eligit" L; q(u)elar] "tacere".

(f. 113): **31**^c § En/cara (dix) q(u)e .i. frara de/menà al·abat Pastor: en cal menere deg écer an la cumu(na) conversació dels frares? E(t) l·a/bat Pastor dix a él: Aq(u)el qui ceu ab los frares deu gordar totz los frares axí co(n) ci·no·era(n) cinó .i. frare, e gordar la su bocha e·ls seus uyls e(t) axí porà raposar.

31^c ¹ En/care] manca probabl. dix i fóra vàlid el q(u)e; 2 deg écer] = deig es(s)er; lo comú ms.; 3 Pector ms. ceu] = seu; 3·4 gordar] "(es)guardar"; era ms.; cinó] = sinó; bocha]; uyls] "ulls" "boca".

31^d § En/cara dix q(u)e .i. frare de/menà a·l·a/bat Panbo, ci·ere bone cosa loar son proïsme, a raspòs e dix: bon és, mas meylor cosa és q(u)e/lar.

31^d ¹ Panbo] comunam. Panbo; ci·erè] = si·era; 2 raspòs] = respòs; q(u)elar] = ca(y)lar

32 § Dix an/cara l·abat Pastor ca an·axí co(n) ab·lo fum són ho/fogades les abeyles, per so q(u)e cia presa la dolçor de·la mel, tot an·axí lo rapòs corporal gita de/fora la tamor de la ànima de Nostra Senyor Deus, e(t) tol de q(u)ela tota bona obra.

32 ¹ ca anaxí] = q(u)e anaxí; són hofogades] = "són ofegades", "expelluntur" L; 2 per so q(u)e] "a fi que"; cia] = sia; 3 tol] "treu, lleva", "expellit" L; 4 de q(u)ela] o d'elqela; (f. 113')

34 § Deyen de l'abat Pior q(u)e e anant e no-saent menjave. E con .i. frare li·dixés, per què menjave mentre anave, raspòs q(u)e no volia fer aq(u)esta obre axí co(n) altre obra (*ans axí com d' alguna cosa supèrflua usar*). E co(n) .i. altre frare lo vaés altre vegade axí menjar, e·li· demanàs per què·o feya, raspòs: per tal q(u)e dementre q(u)e manjaria saen(t), q(u)e·la ànima no·agués corporal delichtació.

34 2 raspòs] esmenat o sobre ratlla; 3 altre obra] esmenat de alcre obre (?); 3 ans ... usar] suplint "sed velut quiddam superfluum uti"; 4 axí] il·legible de tan esmenat; què·o] = què ho; 5 feya] tan esmenat que és pràcticam. il·legible, llevat de f i a; 6 saen(t) darreres lletres més hipotètiques que llegibles; delichtació] fortam, esmenat en e i t (?).

GLOSSARI

<i>ab</i>	amb	<i>ca</i>	q(u)e
<i>abeyles</i>	abelles	<i>cal(s)</i>	qual(s)
<i>agreujar</i>	entristir, afeixugar	<i>camel</i>	camell
<i>ajustar-se</i>	ajuntar-se, reunir-se	<i>can(p)</i>	quan; (camp)
<i>alscuns</i>	alguns	<i>car(e)</i>	car; perquè; (cara)
<i>an(ant)</i>	en(ant), endavant	<i>carere</i>	carrera; via; camí
<i>anch...no</i>	encara, mai...no	<i>carnel</i>	carnal
<i>anexí</i>	enaxí, en·axí, així	<i>-ce</i>	-se
<i>apellar</i>	cridar pel nom	<i>ceny</i>	seny; intel·ligència
<i>aprés</i>	després	<i>ce(t)lla</i>	cetla, cel·la
<i>aq(u)el(s)</i>	aquell(s)	<i>ci(a)</i>	si(a)
<i>archabisba</i>	arquebisbe	<i>cinó</i>	sinó
<i>are</i>	ara	<i>comta(r)</i>	com(p)te; (comptar)
<i>armitatge</i>	ermitatge (cf. <i>h</i>)	<i>co-n, -m</i>	com; quan; cor (arc.)
<i>astan</i>	estan(t)	<i>cors</i>	cos
<i>astudi</i>	estudi	<i>cuberture</i>	coberture
<i>avelar</i>	davallar	<i>cugule</i>	cogulla
<i>aver : às é</i>	haver : has, he	<i>cumú (-una)</i>	comú, (comuna)
<i>axir</i>	exir, sortir	<i>cunsuma</i>	consum(eix)
		<i>cuydar-se</i>	pensar-se, creure's
<i>ben(h)arahada</i>	guarnida d'actriu	<i>de(i)g</i>	dec(h)
<i>betayle</i>	batalla; guerra	<i>delatacció</i>	delectació
<i>beteylar</i>	batallar	<i>delichtació</i>	delectació
<i>boc(c)a, bocha</i>	boca; (porta)	<i>demena(r)</i>	demana(r)
<i>bon(e)</i>	bo (bona)		

<i>del puys, lpuç</i>	després	<i>jamegar</i>	gemegar
<i>Deus</i>	Déu	<i>jaquir</i>	deixar
<i>dezigar</i>	desitjar		
<i>dix(és)</i>	digué(s)	<i>làgreme(s)</i>	llàgrime(s)
<i>dixem</i>	digueren	<i>làgremejar</i>	llàgrimejar
		<i>lanties</i>	llenti(ll)es
<i>é</i>	he	<i>lavatz</i>	alçats, llevats
<i>e(t)</i>	i	<i>lig "lege(m)"</i>	lleï
<i>écer</i>	és(s)er	<i>linatge</i>	llinatge
<i>él(e), éla</i>	ell(a)	<i>loar</i>	lloar
<i>en/care</i>	encara	<i>loc(h)</i>	lloc
<i>eq(u)el(a)</i>	aquell(a)	<i>lum</i>	llum
<i>eq(u)est</i>	aquest		
<i>eq(u)i</i>	aquí	<i>mareveylant</i>	meravellant(-se)
<i>eyl(e)</i>	ell(a)	<i>merit</i>	marit
		<i>meylor</i>	millor
<i>fembre</i>	fembra, dona	<i>metex</i>	mateix
<i>fer a(n)languir</i>	fer llanguir	<i>mices</i>	misses
<i>fexelet</i>	feixet	<i>moladia (?)</i>	molèstia (?)
<i>f(f)forment</i>	forment, blat	<i>moltz</i>	molts
<i>f(f)rare</i>	frare, germà	<i>monge</i>	mon-go, -jo
<i>f(f)reiture</i>	fre(y)tura	<i>monimen(t)s</i>	sepulcre-s
<i>fil(s)</i>	fill(s)	<i>moure de noves</i>	moure raons
<i>fugitz</i>	fugiu	<i>mugut</i>	mogut
		<i>o</i>	(h)o
<i>gar-, gor-dar</i>	guardar, esguardar	<i>obre</i>	obra
<i>gequir</i>	jaquir, deixar	<i>(h)òme(ns)</i>	home(s)
<i>gitar defora</i>	foragitar	<i>oge</i>	oja, "ocixi"
<i>greuge</i>	molèstia; ofensa	<i>ores</i>	hores
<i>guisa</i>	manera	<i>oyg</i>	ocixo
		<i>oy(i)r</i>	oir, oure
<i>hagraugement</i>	agreuament, (ofensa)	<i>oy(i)ren</i>	oïren
<i>hameria</i>	prefer-eix, -iria		
<i>haquel[s]</i>	aquell	<i>pan</i>	pa
<i>hatènyer</i>	arribar a, atènyer	<i>paor</i>	por
<i>he(r)mitatge</i>	ermitatge	<i>paraule</i>	paraula
<i>hira</i>	ira = (cúndia)	<i>pell(s)</i>	pell(s)
<i>hobs</i>	ops, necessitat	<i>per s(s)ert</i>	per cert, certament
<i>hoc</i>	sí, això mateix	<i>pes(s)ar</i>	passar
<i>hofogades</i>	ofegades	<i>pløre</i>	plora
		<i>portar-se-n</i>	(em)portar-se'n
<i>incipació</i>	increpació	<i>pravoca(r)</i>	provoca(r)
<i>iracòndia</i>	iracúndia	<i>promeció</i>	promissió
<i>ire</i>	ira		
<i>iutjar</i>	jutjar		

<i>qe, q(u)e</i>	que	<i>ta-ginat, -mor</i>	te-ginat, -mor
<i>q(u)el</i>	aquel(l)	<i>taror</i>	terror
<i>quelar, qelar</i>	callar, calar	<i>tayl(ar)</i>	tall(ar)
<i>q(u)eritat</i>	caritat	<i>tenre(s)</i>	tendre(s)
<i>q(u)i</i>	qui	<i>te(r)a [o te(rr)a?]</i>	terra
		<i>tostems</i>	sempre, tothora
<i>ramembr(ar)</i>	remembr(ar)	<i>trancatz</i>	trencats
<i>raon</i>	raó	<i>turmentade (cia)</i>	afligida (sia)
<i>ra-, re-promeció</i>	repromissió		
<i>raspondre</i>	respondre	<i>un</i>	on
<i>raq(u)est</i>	re-quest, -querit	<i>uyls</i>	ulls
<i>retra</i>	retra	<i>va-, ve-er; veytlar</i>	veure; vetl(l)ar
		<i>vide; vin</i>	vida, vi
<i>sa</i>	se	<i>vol(entat) (ontat)</i>	voluntat
<i>sapulcre</i>	sepulcre	<i>vou; vuyl</i>	veu; vull
<i>solatari</i>	solitari		
<i>sulitut</i>	solitud		

ANTROPÒNIMS

<i>Abram</i>	III, 13	<i>Macari</i>	IV, 27-28
<i>Agató</i>	IV, 8	<i>[Moysès]</i>	IV, 20
<i>anònims</i>	III, 21-22, 26-27; IV, 18 ^b	<i>Nub, Nup</i>	III, 11
<i>Anub</i>	cf. Nup	<i>Or</i>	III, 19
<i>Atanaci (Athanasí)</i>	III, 14	<i>Pa-mbo, -nbo, Pembo</i>	III, 14; IV, 31 ^d
<i>Cassià</i>	cf. Q(u)ecià	<i>Pa-, Pe-stor</i>	III, 10-13; IV, 30-31
<i>Diòscor</i>	IV, 13		IV, 31 ^e ; IV, 32
<i>Eci, (Esi)</i>	IV, 24	<i>Pior</i>	IV, 34
<i>Eladi</i>	IV, 16	<i>Q(u)ecià</i>	IV, 24
<i>Evagri</i>	IV, 14	<i>Sel-, Sil-và</i>	III, 15
<i>Faliu (Feliu)</i>	III, 18	<i>Sinlética</i>	III, 16
<i>Hiperici</i>	cf. Yparici	<i>T(h)eodor</i>	III, 19; IV, 18
<i>Hor</i>	cf. Or	<i>Yparici</i>	III, 17
<i>Johan</i>	IV, 24	<i>Yzach</i>	IV, 21
<i>Johan el Baixet</i>	IV, 20		

TOPÒNIMS

<i>Agypta</i>	III, 10
<i>Alaxandria</i>	III, 14
<i>Celias (= Cel·les)</i>	IV, 16, 21
<i>Diolcos, Diolci</i>	cf. <i>Luci</i>
<i>London</i>	p. 1
<i>Luci</i>	III, 11
<i>Montserrat</i>	p. 1
<i>Nescàcia</i>	IV, 13
<i>Sciti, Sceti</i>	IV, 20, 27

Lluís Columba Batlle

